

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

FACULTAT DE MAGISTERI

MÀSTER UNIVERSITARI EN PROFESSORAT D'EDUCACIÓ

SECUNDÀRIA

RUTA LITERÀRIA: SENTIM EL MONTGÓ!

Presentat per:

Sarrió, David

Tamarit, Ana

Zanón, Anna

Professor: Alexandre Bataller

Assignatura: Innovació Docent i Iniciació a la Investigació en Educació Lingüística i Literària (IDIIE)

Curs: 2018-201

ÍNDIX

1. Introducció	5
1.1. <i>Marc contextual</i>	5
1.2. <i>Justificació</i>	6
2. Marc metodològic	7
2.1. <i>Objectius</i>	7
2.2. <i>Continguts</i>	7
2.3. <i>Criteris d'avaluació</i>	7
3. Seqüència prevista d'activitats	9
3.1. <i>Explicació de la ruta</i>	9
3.2. <i>Quadre d'activitats</i>	11
3.3. <i>Orientacions metodològiques</i>	13
4. Reflexió final	17
5. Bibliografia	19
6. Annexos	21

1. INTRODUCCIÓ

Aquesta seqüència didàctica tracta la poesia que ha inspirat l'espai natural del Montgó a partir d'un recull de poemes. Cal dir que hi ha molts més poemes i que sols hem fet una petita selecció que va des de Jacint Verdaguer a Vicent Andrés Estellés, passant per autors com Maria Ibars o Antoni Prats. Hem volgut triar un ampli ventall d'èpoques per veure com aquesta muntanya ha estat font d'inspiració al llarg del temps.

Per tractar la poesia d'una forma més propera i relacionada amb el medi, hem escollit durant la seqüència fer una ruta literària, és a dir, una jornada anirem al Montgó a fer una ruta de senderisme amb unes parades per a recitar versos i inspirar l'alumne per a realitzar les seues pròpies creacions.

1.1. MARC CONTEXTUAL

Sentim el Montgó! és una seqüència didàctica enfocada a alumnat de 4t d'ESO, curs en el qual estan més preparats per a comprendre el significat de poemes amb certa complexitat i que també poden disposar de millor forma física per a passar un matí en la muntanya fent senderisme. Aquest alumnat serà de l'IES Maria Ibars de Dénia, perquè el nom del centre és el nom d'una escriptora que volem reivindicar i donar a conèixer entre l'alumnat al mateix temps que posar-la al nivell d'autors que s'estudien en els llibres de text com Vicent Andrés Estellés. L'alumnat és un grup heterogeni amb gent provinent de diferents nacionalitats però tots comparteixen el fet de viure en Dénia i tindre el Montgó com a referent quotidià.

Hem seleccionat el gènere poètic perquè no és tan popular com la narrativa entre l'alumnat i entre el públic en general. Volem donar a conèixer un gènere amb el qual poden expressar els seus sentiments i emocions. Pretenem fomentar la lectura de poesia com a font de gaudi i no com una obligació escolar. A més, focalitzem en la producció per part de l'alumnat per fomentar un aprenentatge significatiu. Normalment, se centren els esforços docents en la lectura però creiem que aprendre a produir textos, en aquest cas poètics, pot ajudar a entendre millor el gènere i assimilar més la teoria.

1.2. JUSTIFICACIÓ

La nostra seqüència didàctica naix de l'estima per la terra i la posada en valor del patrimoni cultural i natural. Pensem que l'escola ha d'estar necessàriament arrelada al territori al qual pertany i no estar separada d'aquest. Per tant, tractem literatura creada pels sentiments provocats per un paratge proper a l'alumnat com és el Montgó. Volem destacar que no sols tractem autors locals, sinó autors de gran pes en la història de la literatura catalana com Jacint Verdaguer o Vicent Andrés Estellés.

Per apropar la literatura al territori, hem decidit fer una ruta literària pel Montgó. En aquesta, l'alumnat va al lloc on s'han creat els poemes per sentir de més a prop les emocions que experimentava el poeta en estar en el mateix lloc on estarà l'alumnat. El Parc Natural del Montgó segurament és força conegut per l'alumnat, però amb aquesta seqüència els oferirem una nova perspectiva.

Hem escollit fer la ruta a la Creueta, perquè el Montgó és un referent per als veïns del poble. Inclús hi ha refranys referits a l'oratge "Quan Montgó porta capell, pica espart i fes cordell", referent a quedar-se en casa quan el Montgó està ennuvolat. En concret, hem escollit aquesta ruta, perquè hi ha altres més conegudes i senzilles que pot ser l'alumnat ja ha realitzat com l'excursió a la Cova de l'Aigua o la Cova del Camell. Per tant, volem descobrir-los que pujar fins a dalt del Montgó no és tan complicat però és molt gratificant estar en la part de dalt i observar la ciutat als teus peus, la mar i en els dies clars, les Illes Balears.

Per últim, volem puntualitzar que aquesta seqüència es pot implementar en altres centres del territori lingüístic, més enllà dels límits de Dénia, ja que tracta autors globals i pot ser una oportunitat per descobrir un nou paratge. A més, volem remarcar que amb aquesta activitat pretenem lligar la literatura amb el territori, mostrar que la literatura és viva fora de l'aula, i que molts autors s'han inspirat en el Montgó per crear les seues composicions.

2. MARC METODOLÒGIC

2.1. OBJECTIUS

Aquesta seqüència didàctica planteja una sèrie d'objectius que es pretén aconseguir en finalitzar la seua realització. Tot seguit els detallem.

1. Recitar correctament un poema.
2. Potenciar el gust i el gaudi per la literatura.
3. Reconéixer un poema.
4. Interpretar un poema.
5. Saber expressar-se poèticament.
6. Relacionar el text amb l'entorn.
7. Valorar el patrimoni cultural i paisatgístic.

2.2. CONTINGUTS

La seqüència didàctica aconsegueix els següents continguts, propis del currículum de 4t de l'ESO, curs en el qual s'implentarà.

1. L'expressió oral a través del poema.
2. La lectura de textos poètics.
3. Característiques d'un poema.
4. El treball fora de l'aula mitjançant el gènere líric.

2.3. CRITERIS D'AVUACIÓ

El tercer apartat del marc metodològic el dediquem als criteris d'avaluació que emprarem per a veure el progrés assolit per l'alumnat en finalitzar la seqüència. En la següent taula, mostrem la rúbrica avaluativa, creada a partir dels objectius proposats inicialment.

CRITERI	MOLT ASSOLIT	MITJANAMENT ASSOLIT	POC O GENS ASSOLIT
<i>Recitar correctament un poema</i>	Recita el poema atenent la rima. Es mostra disposat a llegir més d'un vers	Recita el poema però de vegades no respecta la rima.	Llig sense posar èmfasi.
<i>Potenciar el gust i el gaudi per la literatura</i>	Participa en totes les activitats proposades. Mostra interès i predisposició per a cada activitat.	Participa en les activitats però de vegades la conducta no és l'esperada.	No participa o ho fa a desgana.
<i>Reconèixer un poema</i>	Reconeix un poema quan se'l presenta i sap diferenciar-lo d'altres tipologies textuais.	Reconeix un poema però de vegades presenta vacil·lacions.	No reconeix un text poètic d'un diferent.
<i>Interpretar un poema</i>	Extrau el significat del poema. Contesta adequadament a les preguntes.	Extrau algun significat del poema. Contesta la majoria de preguntes.	No extrau el significat del poema. Contesta amb dificultat les preguntes.
<i>Saber expressar-se poèticament</i>	S'expressa atenent les normes d'un poema. Utilitza una mètrica coneguda. El poema presenta musicalitat i transmet sentiments.	S'expressa atenent les normes d'un poema. Presenta certa musicalitat. Presenta dificultats per transmetre sentiments.	No respecta les normes d'un poema. No té musicalitat ni transmet sentiments.
<i>Relacionar el text amb l'entorn</i>	Vincula els textos amb el paisatge i viceversa.	Vincula alguns textos amb el paisatge.	No veu la relació entre allò que llegeix i allò que observa.
<i>Valorar el patrimoni cultural i paisatgístic</i>	Té cura del paisatge. Inclou amb detalls el patrimoni a les expressions.	Té cura del paisatge. Inclou el patrimoni a les seues expressions de manera superficial.	Té cura del paisatge. No inclou el patrimoni a les expressions.

3. SEQÜÈNCIA PREVISTA D'ACTIVITATS

Aquesta seqüència didàctica té la peculiaritat de tindre entre les seues activitats una ruta literària, és a dir, durant una jornada l'alumnat eixirà del centre per immerngir-se en el paratge natural del Montgó. Per tant, comencem aquest apartat amb l'explicació de l'aspecte més tècnic de la ruta, la temporització i les parts d'aquesta. En segon lloc, veurem les activitats i per últim les orientacions metodològiques per a la realització de les activitats.

3.1. EXPLICACIÓ DE LA RUTA

Aquesta ruta literària es desenvolupa pel Parc Natural del Montgó, situat en la localitat de Dénia. Aquesta muntanya va ser declarada Parc Natural el 1987 i cada any rep milers de visites pels seus senders. El lloc de sortida és el començament del camí de la Colònia fins on arribarem amb un autobús, subvencionat per l'AMPA del centre. En el mapa (Annex I) podem observar la ruta que faria l'autobús en 10 minuts. L'alumnat que preferisca acudir directament al lloc d'encontre, ho podrà fer sempre que ho haja comunicat amb anterioritat.

Creem aquesta ruta en Wikiloc (Annex I), que és l'equivalent de Google Maps per a la muntanya. Hem establert les parades que farem durant el desenvolupament d'aquesta i també hem marcat els encreuaments per a poder realitzar la ruta sense cap pèrdua. Hi ha alguns trams en què ens haurem d'ajudar de les mans per a pujar o llocs on haurem de passar amb molta cura, però sols en moments puntuals. Aquesta ruta és d'anada i tornada per la mateixa senda.

Mostrem en el quadre la temporització de la ruta, tenint en compte quatre parades durant la ruta per a la realització d'activitats i avituallament. Comencem a les 8 h del matí i acabem a les 14 h de migdia.

Hem planificat aquesta ruta amb dos professors (del departament de valencià i d'educació física) a més d'un guia per no tenir cap problema durant la ruta, en cas de lesió o qualsevol altre contratemps. El professorat haurà d'anar equipat amb aigua extra, una farmaciola i ha de tenir certa experiència en senderisme.

Aquesta ruta requereix un cert nivell físic i predisposició a caminar durant diverses hores. Es plantejarà la ruta a l'alumnat i depenent de la seua motivació a passar un dia en la muntanya se'ls podrà oferir una variant, que seria anar a la Cova de l'Aigua, una ruta més breu i assequible. També pensem que si hi hagués algun alumne amb discapacitat física, podríem modificar la ruta per anar pel passeig marítim de les Rotes on hi ha places amb poemes de Maria Ibars i des d'on s'observa el Montgó, encara que aquestes variants no les hem temporitzat.

La durada de l'excursió són poc menys de 6 hores. Començarem a les 8 h en el Camí de la Colònia, on estarem de nou abans de les 14 h on ens recollirà l'autobús per tornar al centre. Tot seguit, donarem alguns detalls sobre la ruta. Podeu consultar les imatges en la ruta de Wikiloc. <https://ca.wikiloc.com/rutes-senderisme/sentim-el-montgo-proposta-de-ruta-literaria-31544760>

Començarem a les 8 h en el Camí de la Colònia i la primera parada serà a les 8.20 h i tindrà una durada de 10 min. en el desviament a la Cova de l'Aigua en un lloc ample del camí. Després iniciarem la senda que apareix a mà dreta que puja a la Cova de l'aigua, un camí una mica més estret però sense grans dificultats. Quan arribem a un senyal de desviament, agafarem la senda de la dreta en direcció al Racó del Bou. Al cap de poc de temps de caminar, trobarem una cova on podrem asseure tot l'alumnat per fer la segona parada a les 9 h, amb una durada de 15 min. Reprenem el camí fins a trobar un altre desviament, on agafarem la senda de l'esquerra en direcció al Cim del Montgó. Aquest tram és el més difícil, ja que acarem molt de desnivell en poc de temps, solament haurem d'anar amb calma i molta precaució i ajudar i tranquil·litzar als alumnes que puguen tindre alguna dificultat.

A les 9.45 h arribarem a un altre senyal (Cim a l'esquerra i Jesús Pobre a la dreta), en aquest lloc endrecem cap a l'esquerra, i un poc més amunt del senyal parem només es vega el mar a fer la tercera parada a les 9.45 h, en aquesta aprofitarem per a esmorzar així que serà de 30 min. Reprenem el camí i a les 11 h arribarem al desviament de la Creu, marcat amb pintura roja sobre les pedres. És possible que aquest punt els participants estiguen esgotats però hem de recordar que sols queden 15 min. per a la Creueta. A les 11.15 h arribem dalt, on podrem gaudir de les vistes tant de la cara nord com sud. Es divisen les poblacions com Xàbia, Dénia, Jesús Pobre i també les muntanyes Bèrnia, Penyal d'Ifac i Aitana i Puigcampana més lluny. En dies clars es veuen les Illes Balears. Farem ací l'última parada, de 30 minuts per a la realització de les activitats i menjar i

beure. Després d'aquest descans, iniciarem la baixada, sense fer cap parada a no ser que siga necessari. En menys de dues hores estarem baix, per tant a les 14 h segur que estem baix, encara que potser és més prompte.

Hores	Lloc	Activitat	Temps caminant fins a la següent parada
8h	Sortida camí Colònia		20 minuts
8.20h – 8.30h	Desviament cova Aigua	1a parada (10 minuts)	30 minuts
9h – 9.15h	Cova menuda	2a parada (15 minuts)	30 minuts
9.45h – 10.15h	Alt del Montgó, desviament Jesús Pobre – Cim	3a parada (30 minuts) - esmorzar	1 hora
11h	Desviament Creu		
11.15h – 11.45h	Creueta	4a parada (30 minuts)	1.45 h
13.30h	Lloc inici	Finalització	
			Total: 5.30 h

3.2. QUADRE D'ACTIVITATS

Activitat	Organització	Recursos	Temps
Abans de la ruta			
AP 1. Projectió d'imatges del Montgó acompanyades d'un poema recitat i reflexió d'allò que els transmet	Grups	Recursos de l'exposició oral, suport informàtic i quadern	15 minuts
AP 2. Treball de documentació: buscar informació sobre els poetes que es tractaran	Grups	Recursos TIC i quadern	1 hora
AP 3. Taller de conceptes de mètrica	Grups	Bolígraf i quadern	1 hora

AR 4. Menú poètic del Montgó	Grups	Quadern i bolígrafs	1 hora
AR 5. Lectura en veu alta dels poemes creats, amb èmfasi en l'entonació i identificació dels recursos estilístics	Grups	Recursos de l'exposició oral	25 minuts
Durant la ruta			
AR 6. Cacera del poema	Grups	Papers amb fragments de poema	25 minuts
AR 7. Declamació poètica en l'entorn	Grups	Recursos de l'exposició oral	35 minuts
AR 8. Realització de fotografies del paisatge i redacció d'un esborrany d'un poema de nova creació	Individual	Telèfon mòbil, càmera o algun aparell fotogràfic, bolígrafs i quadern	20 minuts
AR 9. Diari del poeta	Individual	Quadern i bolígrafs	15 minuts
Després de la ruta			
AR 10. Projecció d'imatges del Montgó i reflexió sobre allò que els transmet després d'haver-ho visitat	Grups	Recursos de l'exposició oral, suport informàtic i quadern	15 minuts
AR 11. Taller de gravació amb mòbil i explicació sobre com crear un blog	Grups	Telèfon mòbil, recursos de l'exposició oral i suport informàtic	1 hora
AR 12. Creació d'un blog i producció d'un videopoema	Grups	Suport informàtic	50 minuts
AR 13. Revisió de les característiques del videopoema	Grups	Recursos de l'expressió oral	30 minuts
AR 14. Reescriptura del videopoema i producció del vídeo novament	Grups	Folis, bolígrafs i telèfon mòbil	45 minuts

AR 15. Elaboració d'un poema visual amb alguna imatge presa durant la ruta	Individual	Quadern, bolígrafs i recurs informàtic	20 minuts
AR 16. Creació d'un àlbum il·lustrat col·lectiu	Grups	Recull dels poemes, cartolines, bolígraf	40 minuts
AA 17. Presentació del projecte i difusió al blog	Grups	Recursos de l'expressió oral i recurs informàtic	1 hora
AA 18. Rúbrica per a avaluar el projecte	Grups	Quadern i bolígrafs	20 minuts

3.3. ORIENTACIONS METODOLÒGIQUES

En aquest apartat veurem un seguit de pautes i explicacions per al correcte desenvolupament de les activitats per part del docent. Hem dividit les activitats en tres blocs: abans, durant i després de la ruta literària. La classe es dividirà en set grups, cada un dels quals correspondrà a un dels poemes seleccionats. Abans de la ruta realitzarem una sèrie d'activitats prèvies per introduir l'alumnat en la idea principal de la ruta literària. Aquestes són:

AP 1: L'alumnat visionarà una projecció d'imatges del Montgó acompanyades d'un poema recitat i, posteriorment, faran una reflexió en veu alta al voltant d'allò que els transmet el vídeo. Interessa la participació dels alumnes, ja que aquesta activitat els introduirà en la idea principal de la Ruta literària que realitzaran.

AP 2: Aquesta activitat té com a objectiu la contextualització dels autors dins els seus períodes, així com les característiques principals de la seua obra en general. Així doncs, el professor dividirà la classe en set grups i a cada grup li repartirà una fitxa amb una sèrie de preguntes relacionades amb un dels autors que tractarem durant la ruta: Jacint Verdaguer, Maria Ibars, Vicent Andrés Estellés, Paco Muñoz, Antoni Prats i Isidre Martínez. Posteriorment, un representant de cada grup comentarà la informació que han obtingut. En cas que siga necessari, el professor afegirà qualsevol comentari que considere pertinent.

AP 3: En aquesta activitat, mantenim els mateixos grups però ara hauran de tenir un poema diferent que en l'activitat AP2 per tant que es familiaritzen i treballen diversos

poemes i autors. Cada grup haurà d'analitzar la mètrica dels poemes i buscar les figures retòriques. Aquests conceptes ja s'hauran treballat prèviament durant el curs i per tant, sols s'explicaran en cas que l'alumnat tinga algun dubte.

AR 4: El professor portarà el recull de poemes del Montgó amb el qual l'alumnat ja està familiaritzat, i a més durà els llibres on aquests poemes estan recollits. L'activitat és coneguda com a 'Menú poètic'. Dividirem la classe en grups i realitzarem l'activitat. El menú poètic estarà format pels entrants, el primer plat, el segon plat i les postres. Els entrants estaran compostos per una degustació de paraules boniques que triarà cada grup sobre el tema 'natura', el primer plat es prepararà amb un o dos versos que trie cada grup dels poemes que tractaran, el segon plat es formarà amb estrofes dels poetes i, finalment, les postres de la casa, les quals són artesanals, per tant cada grup haurà de crear un poema.

AR 5: El representant de cada grup realitzarà una lectura en veu alta dels poemes que crearen la sessió anterior, marcant una bona entonació i enfocant la veu correctament. El professor aportarà els comentaris pertinents en cas que l'alumnat necessite algun consell o ajuda per a poder realitzar una lectura correcta. Després, el professor els repartirà una fitxa que servirà com a guia per a explicar de manera sintètica els principals recursos estilístics. Amb ajuda d'aquesta fitxa, l'alumnat haurà d'identificar en els seus menús poètics els recursos estilístics que hi troben i, finalment, realitzaran una posada en comú.

El dia de l'eixida, durant la realització de la ruta (apartat 3.1.), es realitzaran les següents activitats:

AR 6: Aquesta activitat s'explicarà en l'autobús per agilitzar la realització. En la primera parada de la ruta, el professor prèviament haurà col·locat els fragments de poema (sempre dins dels límits del sender). En arribar al lloc, amb l'alumnat en set grups i els repartirà un full amb el nom d'un poema a cada un, per assegurar-se que cap grup coincidirà amb el mateix poema. Posteriorment, cada grup haurà de trobar per la zona les diverses parts del poema assignat fins a completar-lo. Una vegada consideren que el tenen complet, parlaran amb els altres companys per assegurar-se que cada grup té els poemes formats correctament. En cas que algun grup tinga alguna part d'un poema que no corresponga al seu poema principal, haurà de fer els canvis necessaris amb els altres companys per tal d'aconseguir el poema complet correctament. Posteriorment, un representant de cada grup el recitarà en les següents parades.

AR 7: En la segona i tercera parada, l'alumnat llegirà els poemes dedicats al Montgó. Aquests poemes es repartiran en les dues parades que realitzaran, és a dir, no es

llegiran tots seguits. Per tant, el temps dedicat a aquesta activitat estarà repartit i no suposarà 35 minuts seguits de durada.

AR 8: Una vegada arriben al final de la ruta, és a dir, a la creu del Montgó (la quarta parada), l'alumnat realitzarà fotografies del paisatge i redactarà de manera individual l'esborrany d'un poema de nova creació.

AR 9: L'alumnat, amb aquell paisatge de fons, haurà d'elaborar el 'Diari del poeta', és a dir, haurà d'anotar aquelles sensacions que li provoca l'admiració del paisatge. A més, també poden afegir comentaris sobre la recitació dels companys o alguna anècdota personal.

Després de la ruta literària es realitzaran les següents activitats:

AR 10: L'alumnat visionarà una projecció d'imatges del Montgó i, posteriorment, faran una reflexió en veu alta al voltant d'allò que els transmet el vídeo després d'haver visitat el Montgó.

AR 11: El professor explicarà unes pautes d'edició i de producció de vídeos així com crear un blog, perquè l'alumnat pugui realitzar correctament l'activitat següent. Finalment, el professor els farà triar a cada grup un dels poemes que han tractat en la ruta literària i hauran d'assajar-lo.

AR 12: L'alumnat, dividit per grups, crearà un blog a través del qual mostrarà el seu projecte quan l'haja finalitzat i, posteriorment, realitzaran la producció d'un vídeo recitant el poema que triaren en l'AR 11.

AR 13: El professor projectarà els videopoemes de cada grup i, seguidament, comentarà aquelles coses que els alumnes hauran de revisar o corregir per a millorar el poema produït.

AR 14: Els alumnes hauran de reescriure el poema seguint les correccions indicades pel professor en l'AR 13. Després, l'alumnat produirà novament el videopoema.

AR 15: L'alumnat haurà d'elaborar de manera individual un poema visual amb alguna imatge presa durant la ruta.

AR 17: Els alumnes, de manera grupal, crearan un àlbum il·lustrat amb el recull dels poemes visuals produïts per ells. Pot fer de forma artesanal amb cartolines i retoladors o amb recursos informàtics (si el centre disposa d'aquests).

AA 18: Els alumnes, dividits per grups, presentaran els seus projectes i el difondran a través del blog grupal creat en l'AR 12.

AA 19: El professor repartirà una rúbrica als alumnes perquè avaluïn els projectes de la resta dels companys.

4. REFLEXIÓ FINAL

El sistema educatiu que fins ara hem conegut està caracteritzat pel fet d'impartir classes magistrals, habitualment en un lloc tancat, i ha deixat de banda el camp de la creativitat. Com a alumnes i com a futurs docents, considerem que l'educació ha d'aconseguir captar l'atenció de l'alumnat i ha d'arribar a emocionar-lo i, per tant, pensem que és necessari fomentar activitats com les rutes literàries. Aquest tipus d'activitat ha suposat per a nosaltres un descobriment metodològic i ens agradaria aplicar-la amb els nostres futurs alumnes.

Una ruta literària permet a qui la realitze, visitar els diversos llocs relacionats amb obres d'autors, textos, poemes..., és a dir, conèixer l'entorn que envolta qualsevol aspecte de la nostra literatura. D'una banda, la ruta literària la podem incloure dins d'una seqüència didàctica i, per tant, ens ajuda a complementar l'ensenyament literari. D'altra banda, ens permet aprofundir en la vida i l'obra dels autors del nostre territori i així donar a conèixer aquells que no tenen tant ressò en l'entorn educatiu d'una manera més dinàmica i atractiva per a l'alumnat. Per aquesta raó, pensem que el fet de promoure les rutes literàries és un bon projecte per a aconseguir, alhora, fomentar la lectura, ja que el fet de llegir fragments d'obres en el lloc en què se situen fa que els lectors i els oients identifiquen la zona on estiguen situats amb allò que han llegit i, d'aquesta manera, rememoren les emocions que aquesta lectura els va transmetre en el moment que la llegiren per primera vegada.

Aquesta experiència ens ha fet plantejar altres possibles rutes per a poder realitzar en un futur d'una manera més detallada i completa. Pensem que l'educació ha de traspasar les fronteres de l'escola, per la qual cosa hem de seguir ensenyant als nostres carrers, al nostre entorn; estem envoltats d'històries i de coneixements.

5. BIBLIOGRAFIA

AELC = ASSOCIACIÓ D'ESCRITORS EN LLENGUA CATALANA (1977), *Rutes literàries-Maria Ibars*, Barcelona. Disponible en línia a <https://www.escriptors.cat/autors/ibarsm/itineraris-rutes-literaries-maria-ibars-denia.pdf>. [Consulta: 07 gener 2019].

ANDRÉS ESTELLÉS, Vicent (1994), *Llibre de Dénia*, Dénia, Ajuntament de Dénia.

DÉNIA CITY OF GASTRONOMY, *Senderismes i passejos*, Oficina de Turisme de Dénia. Disponible en línia a <http://www.denia.net/senderisme-i-passejos>. [Consulta: 07 gener 2019].

IBARS, Maria (1992), *Poemes de Penyamar: a l'ombra del Montgó*, Dénia, Ajuntament de Dénia. [1a ed.: 1949].

IECMA = INSTITUT D'ESTUDIS COMARCALS DE LA MARINA ALTA (1985), *Publicacions: calendaris*. També disponible en línia a <http://www.iecma.net/calendari2012.htm>. [Consulta: 07 gener 2019].

PRATS, Antoni (2010), *La joia*, Alzira, Bromera.

VERDAGUER, Jacint (1996), *L'Atlàntida*, València, Eliseu Climent. [1a ed.: 1877].

WIKILOC (2006), *Rutes del món*. Disponible en línia a <https://ca.wikiloc.com/>. [Consulta: 07 gener 2019].

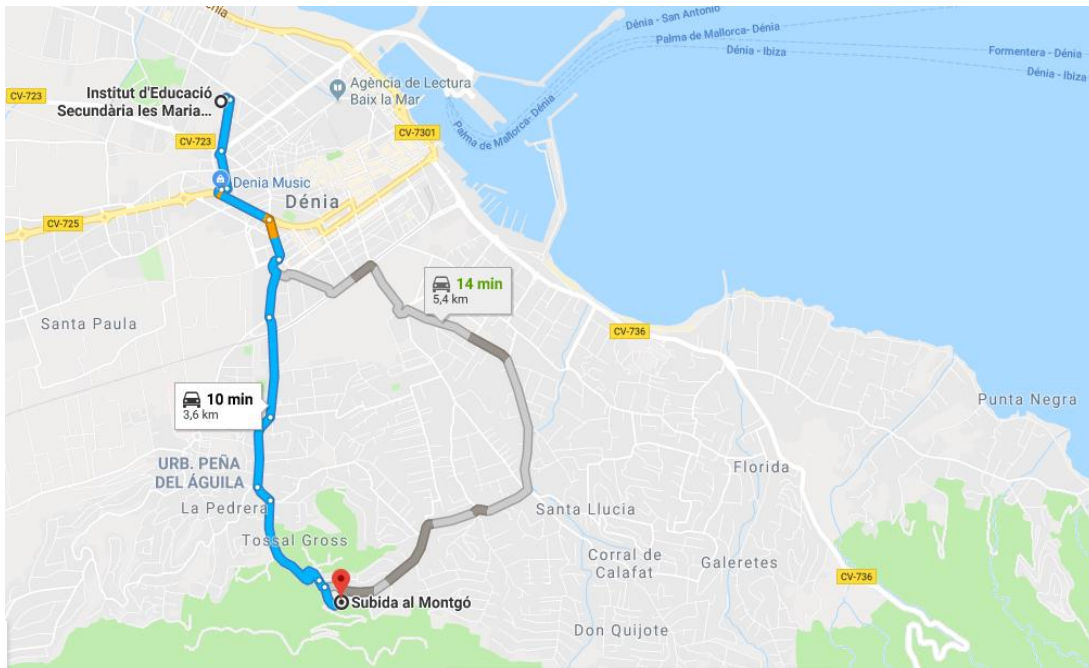
XARXA D'INNOVACIÓ EDUCATIVA (2015), *Geografies literàries*, València, Universitat de València. Disponible en línia a <http://geografiesliteraries.com/>. [Consulta: 07 gener 2019].

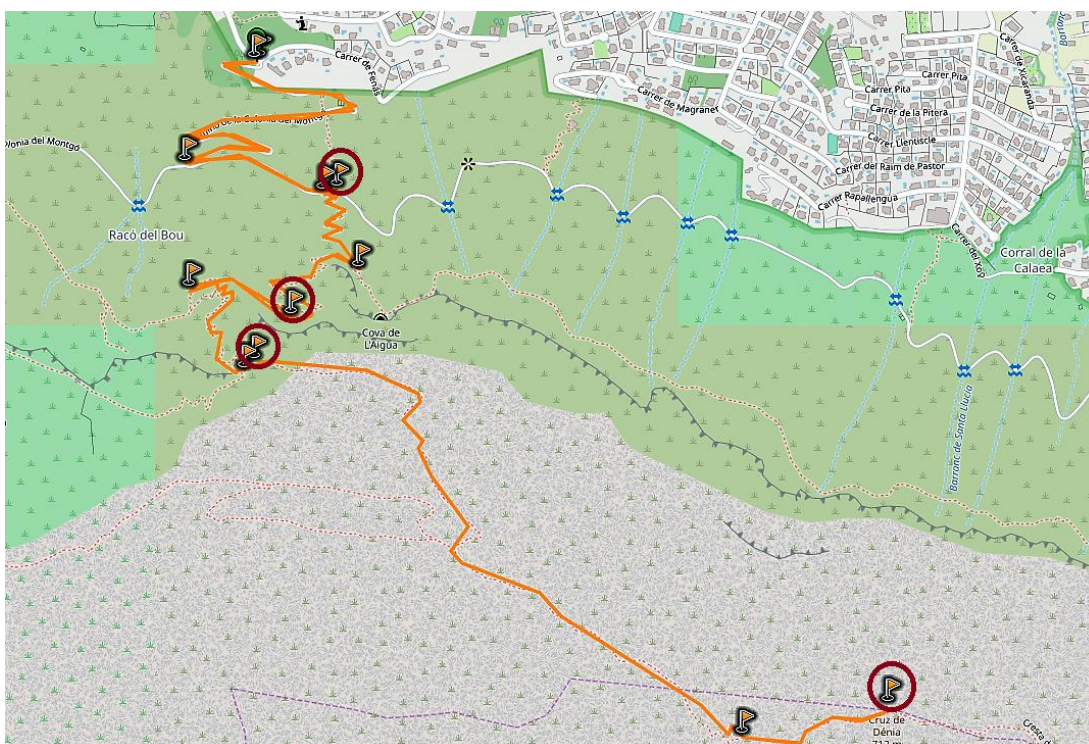
6. ANNEXOS

ANNEX I. MAPES

Mapa 1. Ruta de l'autobús des del centre escolar fins a l'inici de la senda.

Mapa 2. Ruta que es realitzarà el dia de l'eixida escolar feta amb Wikiloc.

Codi QR. Enllaç a la ruta literària en la pàgina Wikiloc, amb imatges i explicacions.

ANNEX II. POEMES

En aquest annex podem trobar el recull de poemes tractat durant la seqüència didàctica.

1. *Balada de Mallorca*, Jacint Verdaguer
2. *Un bon amic*, Maria Ibars
3. *Poema sense títol*, Vicent Andrés Estellés
4. *Cançó El vell Montgó*, Paco Muñoz
5. *Cap al sud*, Antoni Prats
6. *Cova de l'aigua*, Vicent Andrés Estellés
7. *Montgó*, Isidre Martínez

Balada de Mallorca, Jacint Verdaguer

A la vora-vora del mar on vigila
Montgó, els peus a l'aigua i als núvols lo front,
omplia una verge son càntir d'argila,
mirant-se en la font.

Son peu de petxina rellisca en la molsa
i a trossos lo càntir s'enfonsa rodant;
del plor que ella feia, la mar, que era dolça,
tornava amargant.

Puix l'aigua pouada cristall n'era i perles,
com gaires no en copen los lliris d'olor:
no és molt si sospira quan veu les esberles
del cantiret d'or!

La mar se'n dolia; les pren en sa falda,
i el maig, per plantar-hi, demana un roser;
València, a tes hortes color d'esmeralda,
i a ton cel dossier.

Per bres la conquilla de Venus los dóna,
gronxada pel Zèfir de vespre i matí,
i els testos, que una alba de roses corona,
ja son jardí.

Amb flors de l'Aràbia l'enrama i perfuma;
i d'Àfrica amb palmes, d'Europa amb aucells,
alegra ses ribes, que es prenen d'escuma
més amples cinnyells.

Tres eren els testos, tres foren les illes;
i, al veure-les ara volgudes pel sol,
les crida a sos braços la terra per filles,
i la mar se les vol.

Un bon amic, Maria Ibars

El Montgó és bon amic,
l'amic cordial
del naixcut vora d'ell
que ama el tossal.

Rient s'espavila
a les primeres llums de l'albada
i ens mira seré
amb cara fresca per la rosada.
La llum l'esvaïx, li xucla els ulls
migdiada feta.

Com a tothom la calma l'obliga
a fer becadeta.
A hores del capvespre,
en l'orgia dels focs del ponent,

la ciutat, per ell acaronada,
riu galantment.

El Montgó és bon amic,
l'amic lleial
de qui al cor porta amor
al seu tossal.

Poema sense títol, Vicent Andrés Estellés

Res com açò: recolzada cadira
A la paret, la cadira de corda,
I veure entrar, un per un, els vaixells,
I oir els crits de les pescateres.

Res com açò: el got del vi i la nit
Que duu un mantell foradat per la sal
I entra, amb breu pas de mesurades síl·labes,
I crema un foc a les malmeses torres.

Res com açò: Montgó, vinyes i parres,
Que arribarà, creuant la mar, els segles,
I florirà d'enyor a Formentera.

Res com açò: mirar qui passa, veure,
Des del carrer, una amable veïna,
I a la foscor es perden les parelles.

El vell Montgó, Paco Muñoz

El vell Montgó es desperta
el sol badalla per dalt La Plana,
com un peix d'argent
va penetrant Segaria endins,
la llum dibuixa l'Aitana.

La mar es torna daurada,
les barques pentinen l'alba,
és el millor regal dels deus,
etern vigilant del meu país
acaronat pel mar.

Juguen els eriçons
amb els escarabats
per enmig del fenoll marí.

L'aranya de la creu
espanta un alacrà
corrent per l'herba de Sant Blai.

La llengua de cavall
creix entre els margallons
s'amaguen les perdius
i la colobra acaça un falciot
a l'ombra d'un llentiscle i un pi bord,
herba de les llunetes, romer
i un àguila de Bèrnia ve volant...

La mar es torna daurada
és el millor regal dels deus,
etern vigilant del meu país
acaronat pel mar.

Cap al sud, Antoni Prats

Quan baixe cap al sud,
amb el fervor d'un vell adolescent
primer admire els horts dels tarongers,
després contemple les marjals
i flaire els arrossars.
Ja sent una calor diversa.
M'acoste a casa.

Llavors ja veig una muntanya
que a més a més alça el seu front
davant la nostra mar.
Cada retorn,
en ella penge la mirada
i en ella dese el meu farcell
que he reomplert en el viatge.
Vet el Montgó
amb un turó als seus peus,
que és el castell de Dénia.
Ja sóc a casa.

Cova de l'aigua, Vicent Andrés Estellés

Cova de l'aigua, per on l'aigua queia
Una cortina remorosa d'aigua,
On un bassal, a l'entrada, panteixa
Com animal de perduda memòria.

I hi ha un llatí que ningú no desxifra,
Breu, agafat a la mateixa roca,
I una remor, convulsa, de soldats,
De campament, i la roca segueix,

I l'aigua és, només, la referència,
Montgó amunt, cara a la mar extensa,
Cara a les illes, perfumades, fondes.

Cova de l'Aigua, l'alfabet en clau
De l'amistat i de la lluita: clau
Després llançada a la mar fecunda.

Montgó, Isidre Martínez

Et diuen aire incògnit
i et diuen subtil rosa.
El cant dels monestirs,
el brum de l'aigua plena.
Potser per ço ets imatge
d'amant que perd aimada
i la ventada vincia
amb ales de poeta.
L'aroma sense nom,
la joia adés angúnia.
Et diuen que ets muntanya
i et diuen ona altiva

A banda d'aquest document, el treball està compost per:

- **Quadern de l'alumne:** S'entregarà a l'alumnat abans de la ruta i l'hauran de treballar durant el desenvolupament d'aquesta.
- **Tríptic informatiu:** Fullet amb informació sobre la ruta que s'entregarà abans de la realització amb informació sobre el material que hauran de dur.

SENTIM EL MONTGÓ!

Nom: _____

QUADERN DE L'ALUMNE

Aquest quadern és personal i intransferible. Durant aquest dies, treballarem la poesia d'una manera diferent a la tradicional i fins i tot, visitarem el Montgó. Així doncs, hem preparat una sèrie d'activitats on hauràs d'anar anotant les respostes perquè finalment puguem compartir entre tots aquesta experiència tan enriquidora!

RECULL DE POEMES

1. Balada de Mallorca, Jacint Verdaguer (de L'Atlàntida)

A la vora-vora del mar on vigila
Montgó, els peus a l'aigua i als núvols lo front,
omplia una verge son càntir d'argila,
mirant-se en la font.

Son peu de petxina rellisca en la molsa
i a trossos lo càntir s'enfonsa rodant;
del plor que ella feia, la mar, que era dolça,
tornava amargant.

Puix l'aigua pouada cristall n'era i perles,
com gaires no en copsen los liris d'olor:
no és molt si sospira quan veu les esberles
del cantiret d'or!

La mar se'n dolia; les pren en sa falda,
i el maig, per plantar-hi, demana un roser;
València, a tes hortes color d'esmeralda,
i a ton cel dosser.

Per bres la conquilla de Venus los dóna,
gronxada pel Zèfir de vespre i matí,
i els testos, que una alba de roses corona,
ja son jardí.

Amb flors de l'Aràbia l'enrama i perfuma;
i d'Àfrica amb palmes, d'Europa amb aucells,
alegra ses ribes, que es prenen d'escuma
més amples cinyells.

Tres eren els testos, tres foren les illes;
i, al veure-les ara volgudes pel sol,
les crida a sos braços la terra per filles,
i la mar se les vol.

2. Un bon amic, Maria Ibars

El Montgó és bon amic,
l'amic cordial
del naixcut vora d'ell
que ama el tossal.

Rient s'espavila
a les primeres llums de l'albada
i ens mira seré
amb cara fresca per la rosada.
La llum l'esvaïx, li xucla els ulls
migdiada feta.
Com a tothom la calma l'obliga
a fer becadeta.
A hores del capvespre,
en l'orgia dels focs del ponent,
la ciutat, per ell acaronada,
riu galantment.

El Montgó és bon amic,

l'amic lleial

de qui al cor porta amor

al seu tossal.

3. - , Vicent Andrés Estellés

Res com açò: recolzada cadira

A la paret, la cadira de corda,

I veure entrar, un per un, els vaixells,

I oir els crits de les pescateries.

Res com açò: el got del vi i la nit

Que duu un mantell foradat per la sal

I entra, amb breu pas de mesurades síl·labes,

I crema un foc a les malmeses torres.

Res com açò: Montgó, vinyes i parres,

Que arribarà, creuant la mar, els segles,

I florirà d'enyor a Formentera.

Res com açò: mirar qui passa, veure,

Des del carrer, una amable veïna,

I a la foscor es perden les parelles.

4. El vell Montgó, Paco Muñoz

El vell Montgó es desperta

el sol badalla per dalt La Plana,

com un peix d'argent

va penetrant Segaria endins,

la llum dibuixa l'Aitana.

La mar es torna daurada,

les barques pentinen l'alba,
és el millor regal dels deus,
etern vigilant del meu país
acaronat pel mar.

Juguen els eriçons
amb els escarabats
per enmig del fenoll marí.

L'aranya de la creu
espanta un alacrà
corrent per l'herba de Sant Blai.

La llengua de cavall
creix entre els margallons
s'amaguen les perdius
i la colobra acaça un falciot
a l'ombra d'un llentiscle i un pi bord,
herba de les llunetes, romer
i un àguila de Bèrnia ve volant...

La mar es torna daurada
és el millor regal dels deus,
etern vigilant del meu país
acaronat pel mar.

5. Cap al sud, Antoni Prats

Quan baixo cap al sud,
amb el fervor d'un vell adolescent
primer admire els horts dels tarongers,
després contemple les marjals
i flaire els arrossars.
Ja sent una calor diversa.

M'acoste a casa.

Llavors ja veig una muntanya
que a més a més alça el seu front
davant la nostra mar.

Cada retorn,
en ella penge la mirada
i en ella dese el meu farcell
que he reomplert en el viatge.

Vet el Montgó
amb un turó als seus peus,
que és el castell de Dénia.

Ja sóc a casa.

6. *Cova de l'aigua, Estellés*

Cova de l'aigua, per on l'aigua queia

Una cortina remorosa d'aigua,
On un bassal, a l'entrada, panteixa
Com animal de perduda memòria.

I hi ha un llatí que ningú no desxifra,

Breu, agafat a la mateixa roca,
I una remor, convulsa, de soldats,
De campament, i la roca segueix,

I l'aigua és, només, la referència,
Montgó amunt, cara a la mar extensa,
Cara a les illes, perfumades, fones.

Cova de l'Aigua, l'alfabet en clau
De l'amistat i de la lluita: clau
Després llançada a la mar fecunda.

7. Montgó, Isidre Martínez

Et diuen aire incògnit
i et diuen subtil rosa.
El cant dels monestirs,
el brum de l'aigua plena.
Potser per ço ets imatge
d'amant que perd aimada
i la ventada vincia
amb ales de poeta.
L'aroma sense nom,
la joia adés angúnia.
Et diuen que ets muntanya
i et diuen ona altiva.

PER A COMENÇAR EL QUADERN, HAUREU DE FORMAR 7 GRUPS I ESCOLLIR UN DELS POEMES

1.- A continuació, es mostraran un recull d'imatges sobre el Montgó. Escriu que et suscita veure aquestes imatges acompanyades dels poemes seleccionats.

DESPRÉS DE LA RUTA...

1.- Ha canviat la percepció dels poemes després d'haver visitat els llocs on estan inspirats?

2.- Elabora un poema visual utilitzant alguna de les fotografies que vas fer acompanyada d'un text que il·lustre la teua experiència:

Títol: _____

A partir del teu poema visual, es crearà un àlbum il·lustrat amb la suma dels poemes de tota la classe!

Per acabar... és hora d'avaluar-se. Completa les preguntes i acompanya-les de comentaris a mode de justificació.

PREGUNTA	SÍ	NO	COMENTARIS
He portat el quadern al dia?			
He participat activament?			
He col·laborat en les activitats grupals?			
A l'hora de llegir els poemes, ho he fet correctament?			
M'haguera pogut esforçar més?			
Quan realitzava les activitats, les feia per obligació?			
La ruta m'ha servit com a font d'inspiració per a treballar la poesia?			
Reconec els recursos literaris emprats als poemes? Els he utilitzat en alguna creació?			

**"Vet el Montgó
amb un turó als seus peus,
que és el castell de Dénia.
Ja sóc a casa."**

DEPARTAMENT DE VALENCIA

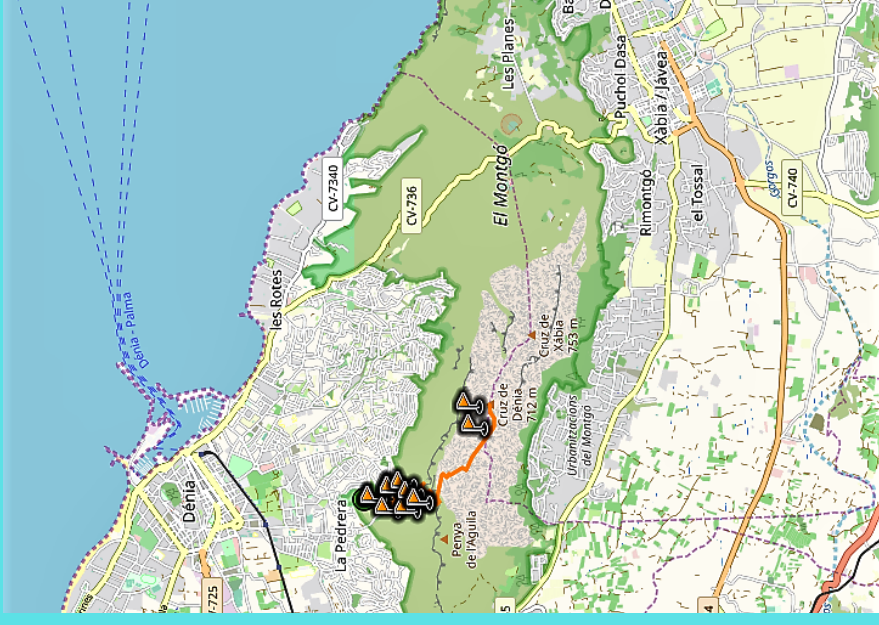
IES Maria Ibars, Av. de les Corts Valencianes s/n
Dénia (Alacant)
Tel. 966 428 230
<http://mestreacasa.gva.es/web/iesmariaibars/1>

Ruta en Wikiloc

SENTIM EL MONTGÓ!

Ruta literària

QUÈ CAL DUR?

- Calçat adequat per a la muntanya
- Roba còmoda
- Crema solar
- Aigua abundant
- Esmorzar
- Quadern de l'alumne i bolígraf
- Càmera o mòbil

**"La mar es torna daurada
és el millor regal dels deus,
etern vigilant del meu país
acaronat pel mar."**

HORARI

8 h Començament Camí de la Colònia

Arribarem en bus des del centre escolar. Aquells que ho preferisquen poden acudir directament al punt d'encontre, havent-ho comunicat amb antel·lació. Cal dur tot el material necessari.

8.20 h Primera parada

Pararem en el mirador abans del desviament cap a la Cova de l'Aigua.

9 h Segona parada

Aquesta vegada pararem en una cova menuda a la part esquerra del camí.

9.45 h Tercera parada

En aquesta parada, esmorzarem i agafarem forces en la plana del Montgó.

11.15 h Quarta parada

L'última parada serà en la Creueta del Montgó a 712 m. per damunt del mar.

13.30 h Arribada al lloc d'inici i tornada al centre